

Skriftlig redegørelse

(Redegørelsen er optrykt i den ordlyd, hvori den er modtaget).

Redegørelse af 7/10 2004 om det nordiske samarbejde.
(Redegørelse nr. R 2).

Ministeren for nordisk samarbejde (Flemming Hansen):

Indledning

Når vi mødes til Nordisk Råds 56. session i Stockholm den 1.-3. november 2004, kan vi se tilbage på et aktivt år, hvor det nordiske samarbejde har været stillet over for mange spændende udfordringer. Udfordringer som jeg mener, at Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd i fællesskab har forstået at tage op og behandle på tilfredsstillende vis.

Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd har således opnået mange synlige resultater i 2004 og er i dag – omtrent et halvt århundrede efter, at det formelle nordiske samarbejde blev indledt – stadig præget af dynamik og nytækning. Det nordiske samarbejde må dog ikke gå i stå i sin glæde over sine egne resultater men fortsætte med at være fokuseret og effektivt.

Det kræver, at vi er indstillet på løbende at tilpasse det nordiske samarbejde til de forandringer, som sker omkring os. Omstilling kræver prioritering, og det skal vi være klar til.

Vi lever i en globaliseret tid med store forandringer i Europa og i verden. Dette har også betydning for det nordiske samarbejde. Det nordiske samarbejde må følge med og afspejle de muligheder, som er en følge af de ændrede rammevilkår. Hvis vi skal fastholde den stærke folkelige opbakning til det nordiske samarbejde, er det nødvendigt, at vi følger med tiden og kan vise resultater, der helt konkret skaber en merværdi for både borgere og virksomheder i Norden. Med andre ord resultater, der er relevante.

Et tættere og mere integreret nordisk-baltisk samarbejde er netop en følge af de ændrede rammevilkår. De baltiske lande er rykket tættere på det nordiske samarbejde, herunder som mulige deltagere i de nordiske institutioner. Dette kom til udtryk ved principbeslutningen om at invitere de baltiske lande med som partnere i Nordisk Investeringsbank, og den 1. januar 2005 indtræder de formelt i bankens bestyrelse. Der er tale om en historisk begivenhed, og for mit vedkommende mener jeg, at vi også skal være åbne over for de baltiske lande, hvis de har ønsker om et tættere samarbejde eller deltagelse i andre fælles nordiske institutioner.

De baltiske lande er også gradvist rykket tættere på den del af det uformelle nordiske samarbejde, som er knyttet til Den Europæiske Union. De inviteres med til nordiske formøder forud for møder i Det Europæiske Råd, ligesom de nordiske statsministre har opfordret til nordisk-baltiske konsultationer forud for miljø-, forbruger- og ligestillingsministrenes møder. Når EU bliver

større, så bliver behovet for at sikre sig skiftende alliance- og samarbejdspartnere tilsvarende større for både de nordiske lande og for de baltiske lande.

Fjernelsen af grænsehindre har også stået centralt i det nordiske samarbejde. Det arbejde har taget et stort skridt fremad under det svenske formandskab og er blevet fortsat under det islandske formandskab. Grænsehindre kan være til stor gene for vore borgere, når de bevæger sig over de nordiske grænser. Regeringen tillægger det derfor afgørende betydning at fjerne de grænsehindre, som eksisterer mellem de nordiske lande. Selv om vi måske ikke kan fjerne grænsehindringerne helt, så kan vi gøre meget for at reducere problemerne, så de bliver tålelige for vore borgere. Indsatsen bør rettes mod at eliminere uhensigtsmæssige procedurer og administration, hvor de findes, samt blive bedre til at informere om, hvordan borgerne i praksis håndterer problemer i forbindelse med pendling og flytning mellem de nordiske lande. Udnævnelsen af tidligere statsminister Poul Schlüter har vist sig at være et godt initiativ. Det er glædeligt at konstatere, at Poul Schlüter har skabt fremdrift i processen med en meget energisk indsats.

Færøerne har fremsendt en ansøgning om selvstændigt medlemskab af Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd. Lad mig med det samme fastslå den danske regerings holdning til dette spørgsmål: Vi støtter de færøske ønsker om en styrket rolle i det nordiske samarbejde, men det må ske indenfor grundlovens rammer.

Den danske regering støtter helhjertet op om det samarbejde, som foregår indenfor rammerne af Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd. Denne redegørelse viser, at regeringen i 2004 har ført en aktiv politik inden for det nordiske samarbejde og på mange afgørende områder har bidraget til at føre samarbejdet fremad.

Det islandske formandskab for Nordisk Ministerråd

Formandskabet for Nordisk Ministerråd varetages på skift af de nordiske lande. I 2004 har Island formandskabet for det nordiske samarbejde. Det centrale i det islandske formandskabsprogram "Nordens ressourcer" er, at Nordens ressourcer er mangfoldige og tilsammen danner grundlaget for den nordiske velfærd. Dette forklarer Nordens stærke position i det internationale samfund. Disse mangfoldige ressourcer må udnyttes til fulde, så velfærden styrkes og landenes fremgang sikres internationalt.

Formandskabet har tre hovedtemaer - demokrati, kultur og natur - og de flettes sammen på forskellig vis. Brug af de menneskelige ressourcer kan ikke adskilles fra kultur, samfundsorden og den demokratiske tradition. En udnyttelse af naturressourcerne kan heller ikke ske uden viden og opfindsomhed.

Herudover ønsker man fra islandsk side at opprioritere arbejdet med Vestnorden og forskningsspørgsmål, ligesom man har fortsat arbejdet med at fjerne grænsehindre (Schlüter-processen).

Det islandske formandskabsprogram er generelt i god tråd med de danske prioriteter, og der har fra dansk side været stor tilfredshed med forløbet af det islandske formandskab til dato samt de foreløbige resultater. Formandskabets fokusering på Vestnorden og på fjernelse af grænsehindre har givet mulighed for at skabe såvel politisk opmærksomhed som konkrete

resultater. Frem til Nordisk Råds session i 2004 vil samarbejdsministrenes særlige repræsentant Poul Schlüter arbejde for en tæt dialog med Nordisk Råd om arbejdet med fjernelse af grænsehindre og vil afgive en rapport om arbejdet med fjernelse af grænsehindre i Norden.

Nordisk Ministerråd har videreført sidste års nærområdestrategi. Fokus er på et fortsat, men samtidig mere ligeværdigt samarbejde med de baltiske lande samt et øget samarbejde med det nordvestlige Rusland. Endvidere har Nordisk Ministerråd lagt vægt på øget samarbejde mellem forskellige nationale og regionale/internationale aktører, ligesom der har været afholdt fælles nordisk-baltiske minister møder på en række fagområder. Hvad angår integration i det europæiske samarbejde har fokus fortsat været på nordisk erfaringsudveksling, herunder om implementering af EU-direktiver m.v.

De islandske prioriteter har været rettesnor for en række af dette års aktiviteter. Hovedtemaet i det islandske formandskabsprogram har imidlertid ikke betydet, at andre sektorer ikke har nydt fremme inden for det nordiske samarbejde, men blot at de er en del af Ministerrådets løbende aktiviteter. Blandt andet er de prioriteringer, som blev vedtaget i ”Ny Nordisk Dagsorden”, ført videre under det islandske formandskab.

Tværgående temaer

Fjernelse af grænsehindre

Trods betydelige fremskridt i de senere år, hvilket bl.a. er kommet til udtryk ved den øgede erhvervmæssige integration og stigning i antal af studerende og pendlere, er der fortsat barrierer for et mere integreret Norden både for nordiske statsborgere og for erhvervslivet.

Dette forhold er paradoksalt, idet integrationen blandt de nordiske lande aldrig har været større end nu. Fusioner, overtagelser og joint ventures mellem virksomheder i Norden forekommer hyppigt. Mange virksomheder anlægger det perspektiv, at de nordiske lande er deres hjemmemarked i modsætning til tidligere, hvor Norden udgjorde det første skridt på eksportmarkedet. Den tendens til at Norden er et udvidet hjemmemarked gør sig gældende for et bredt spektrum af erhvervslivet – fra finanssektoren over detailhandlen til produktionssektoren. Det er et udtryk for den stadig stigende erhvervmæssige integration i de nordiske lande og er med til at definere Norden som én sammenhængende region i Europa. Også i en dansk optik er de øvrige nordiske lande meget vigtige for os som samhandelspartnere. Det kan bl.a. ses af dansk eksport til udlandet, hvor Norden er Danmarks største eksportmarked. I 2002 gik 22,4 % af Danmarks vareeksport til de øvrige nordiske lande, mens Tyskland kom ind på 2. pladsen med 19,2 %. Denne samhandel sættes for alvor i relief, når eksporten opgøres pr. indbygger, idet der rundt regnet bor 25 mio. indbyggere i Norden, mens Tyskland har 85 mio. indbyggere. Det er tal, der efter min mening er alt for lidt opmærksomhed omkring.

Blandt de nordiske borgere har vi set en stigning i mobiliteten over grænserne. Mere end 50.000 nordboere flytter årligt til et af de andre nordiske lande. Åbningen af Øresundsbroen i 2000 har betydet, at flere familier er flyttet fra København til Skåne. I 2002 flyttede 2.542 danskere til Skåne. Og et endnu større antal borgere pendler dagligt mellem Danmark og Sverige. De studerende benytter endvidere i højere grad end før muligheden for at komme ind på ønskestudiet i et andet nordisk land.

Den danske regering har derfor fuldt ud bakket op bag såvel det svenske som islandske formandskabs indsats med henblik på at fremme integrationen mellem de nordiske lande for at lette mobiliteten. Navnlig udnævnelsen af Poul Schlüter som særlig repræsentant i dette spørgsmål skal fremhæves. Takket være den energiske indsats ydet af Poul Schlüter er forslagene stillet af ambassadør og tidligere samarbejdsminister Ole Norrback i "Nordboernes rettigheder" nu kommet tættere på sin realisering.

Nordisk Råds 55. session i Oslo 2003 markerede, at der for alvor er kommet fremdrift i arbejdet med at fjerne grænsehindre. Det vigtigste fremtidsrettede resultat i denne sammenhæng er, at Nordisk Ministerråd fremover indtager et helhedssyn på spørgsmålet. Foruden forlængelsen af Poul Schlüters mandat frem til årsskiftet 2004/2005, styrkes "Hallo Norden", og der oprettes et særligt grænsehindringssekretariat i Nordisk Ministerråds sekretariat i København. Dette skulle meget gerne skabe en synergieffekt, således vi i samarbejde med Nordisk Råd kan få reduceret problemerne yderligere.

Her er arbejdet med opfølgning på de anbefalinger om fjernelse af grænsehindre på undervisnings- og forskningsområdet, er godt eksempel til efterlevelse. Ved mødet i Nordisk Ministerråd for uddannelse og forskning blev der i juni 2004 godkendt fornyelse af Den nordiske Gymnasieoverenskomst, Reykjavik-deklarationen om godkendelse af studiebevis for højere uddannelse, Nordisk Erhvervsuddannelsessamarbejde og Studiestøtte i Norden. Med disse aftaler er langt de fleste grænsehindre på uddannelses- og forskningsområdet fjernet.

Regeringen er derfor indstillet på, at fastholde momentum, således at der også under det danske formandskab fokuseres på fjernelse af grænsehindre.

Lad mig give en dansk vinkel på grænsehindringsproblematikken ved at nævne nogle områder af særlig dansk interesse, hvor man nu er kommet langt.

Øresundsbeskatningsaftalen

Den danske og svenske regering indgik i 2003 en ny skatteaftale, som fjerner en række af de problemer, som grænsegængerne og deres arbejdsgivere har oplevet i dagligdagen. Aftalen betyder bl.a., at det bliver enklere og lettere at etablere hjemmearbejdspladser, samt at grænsegængere får fradrag for broafgiften på Øresundsbroen. Med den nye aftale vil grænsegængere desuden få fradrag for pensionsindskud, uanset om pensionsordningen er tegnet i

bopælslandet eller arbejdslandet. Aftalen vil således lette tilværelsen for grænsegængere og virksomheder i Øresundsregionen og vil dermed for alvor bidrage til at sætte yderligere gang i Øresundsintegrationen. Vi vil fra dansk side i øvrigt arbejde aktivt på at få udvidet disse elementer i den dansk-svenske skatteaftale til at gælde mellem alle de nordiske lande.

Transitproblemer for Bornholm

Bornholmerne er i en ganske særlig situation, når de skal rejse indenlands, det vil sige mellem de forskellige landsdele i Danmark. Hvis det skal gå hurtigt, må de rejse over Sverige. Her bliver de ramt af en del besværligheder, grænsekontrol i Ystad, begrænsninger i at medtage den medicin, som man plejer at bruge, hvis den indeholder bestemte stoffer, ligesom der stilles krav om hyppige vaccinationer af hunde og katte. Selv medtagning af fødevarer har kunnet give problemer.

Der er løsninger på vej på de fleste af problemerne. Det er ikke længere et problem at tage fødevarer med til eget forbrug, og der arbejdes med etableringen af et fællesnordisk "pille-pas", som skal lette situationen for medicinbrugere. Der er således på ekspertplan opnået enighed om, at begrænse antallet af medicintyper, hvortil der skal vises "pille-pas". Det er endvidere sådan, at et udvalg under det svenske justitsministerium, i forbindelse med indførelse af FN's våbenprotokol, særligt ser på de danske muligheder vedr. transittransport af jagt- og konkurrencevåben til og fra Bornholm. Hvad angår problemet med medtagelse af kæledyr medførte en fælles indsats fra den danske og svenske regering, at EU-Kommissionen den 7. juni 2004 vedtog at give tilladelse til, at den nuværende dansk/svenske transitordning for medtagelse af hund og kat kan fortsætte, trods en ny EU-forordning på området.

Det der mangler på kæledyrs- og medicinområdet er, at krav om ormekur fjernes fra den nuværende transitordning, samt at reglerne også gøres gældende for tog- og busrejsende samt at Sverige på medicinområdet får ændret lovgivningen svarende til eksperternes anbefaling. Den svenske undersøgelse vedr. transit af jagt- og konkurrencevåben til og fra Bornholm skulle snarest resultere i fremkomsten af et forslag. Jeg tillægger fjernelsen af disse grænsehindre særlig stor vægt, og der er derfor en tæt kontakt til de svenske myndigheder i disse spørgsmål.

Den islandske navnelovgivning

I Poul Schlüters redegørelse vedrørende fjernelse af grænsehindre i Norden nævnes den islandske navnetradition som et særligt problem.

Islændinge, der opholder sig midlertidigt i Danmark i forbindelse med f.eks. studier, har i mange år haft en særordning, der giver mulighed for at navngive deres børn, der fødes her i landet, efter

den islandske navneskik, dvs. med patronymikon, hvilket betyder fars navn efterfulgt af -son eller -dottir.

Patronymikon blev afskaffet i Danmark ved Dåbsforordningen af 1828. En genindførelse af ordningen skal ske ved en navnelovsændring. Islændinge der bor midlertidigt i Danmark har i forvejen en særordning, hvorefter de kan bruge den islandske navneskik til at navngive deres børn, der fødes i Danmark. En særordning for islændinge, der bor fast i Danmark vil være diskriminerende i forhold til alle andre grupper af udlændinge, der ønsker at bruge deres hjemlands navneskik i Danmark.

Der har imidlertid været overvejelser om at lempe på reglerne for herboende udlændinge, herunder islændinge. Et af justitsministeren nedsat navnelovsudvalg har i juni afleveret en betænkning om forslag til en ny navnelov. Udvalget har bl.a. foreslået genindførelse af den tidligere navneskik om patro- og matronymikon, d.v.s muligheden for at navngive sine børn med faderens eller moderens fornavn efterfulgt af -søn, -datter, -son eller -dottir. Gennemføres dette forslag, vil herboende islændinge og færinge samt andre der måtte ønske dette kunne navngive deres børn i overensstemmelse med den islandske navneskik.

Personnummer

Den særlige repræsentant har i sit arbejde med fjernelse af grænsehindringer påpeget, at det ofte kan tage lang tid, før personer, som flytter indenfor Norden, kan få et nyt personnummer i tilflytningslandet.

Nordisk Ministerråd har på baggrund heraf nedsat en arbejdsgruppe om revision af den internordiske overenskomst om folkeregistrering. Den nordiske overenskomst om folkeregistrering bygger på princippet om, at en borger, som bor i Norden, kun er folkeregistreret ét sted i Norden, og at det er tilflytningslandets lovgivning, der afgør, om en person skal være registreret i landet eller ej. Overenskomsten bygger i dag på en ordning, hvor den flyttende skal henvende sig hos den lokale registreringsmyndighed (i Danmark: kommunen) i fraflytningslandet for at få udfyldt og udleveret såkaldte internordiske flyttepapirer, som skal medbringes og afleveres hos den lokale registreringsmyndighed i det nordiske land, som borgeren flytter til. Medbringes sådanne ikke, er det fastsat i den nordiske overenskomst, at myndighederne i tilflytningslandet skal rekvirere flyttepapirerne i udflytningslandet, hvilket giver forsinkelser i registreringen – og dermed ofte også i tildeling af personnummer. Arbejdsgruppen har afsluttet arbejdet med et forslag til en ny overenskomst, der vil indebære lettelser for borgerne og skabe forudsætninger for administrative lettelser hos registreringsmyndighederne. Arbejdsgruppen har således bl.a. foreslået afskaffelse af de hidtidige internordiske flyttepapirer, hvorefter personer, som flytter til et andet nordisk land, kan folkeregistreres og tildeles personnummer uden unødige forsinkelse. Dette arbejde blev igangsat på det svenske formandskabs initiativ og er under det islandske formandskab især nået frem til konkrete resultater takket være en stor arbejdsindsats ydet fra dansk side, der varetog formandskabet for gruppen.

Samarbejdet med nærområderne

Nye retningslinjer for Nordisk Ministerråds samarbejde med dels de nye baltiske EU-medlemslande, dels med Nordvest-Rusland er under udarbejdelse og vil gælde for de forskellige ministerråd og de samnordiske institutioners samarbejde med myndighederne/partnere i disse lande. Den fællesnordiske indsats i nærområderne vil fortsat have til formål at komplettere de nationale indsatser og skabe nordisk nytte ved at bidrage til en stabil udvikling i nærområderne gennem styrkelse af demokrati og værdifællesskab, udvikle regulerede markedsøkonomier samt understøtte mulighederne for bæredygtig udvikling.

Når de nye retningslinjer er klarlagt, ventes de implementeret sideløbende med, at de nuværende samarbejdsprogrammer udløber i 2005. Det er forventningen, at der vil ske en relativ vægtforskydning af nærområdesamarbejdet over mod det nordvestlige Rusland inklusive Kaliningrad, mens det for Estland, Letland og Litauens vedkommende i stigende grad forventes at gå i retning af et almindeligt myndighedssamarbejde – på lige fod, også hvad angår finansiering.

Nordisk Ministerråd er fortsat interesseret i at etablere et informationskontor i Kaliningrad, såfremt de russiske myndigheder åbner mulighed herfor. Det nordiske samarbejde – først og fremmest med det nordvestlige Rusland – kan ses som integrerede dele af Nordisk Ministerråds bidrag til mål og handlingsplaner inden for EU's "Nordlige Dimension". Nordisk Ministerråd tilbyder her en koordinerende indsats i relation til andre aktører bl.a. gennem de nordiske informationskontorer. Der er i de kommende år navnlig behov for at fokusere en øget fællesnordisk indsats i Kaliningrad. Jeg håber derfor, at det snart vil lykkes at åbne informationskontoret i Kaliningrad.

Hvad generelt angår samarbejdet med Rusland er det min holdning, at vi skal samarbejde med Rusland der hvor Nordisk Ministerråd i særlig grad har ekspertisen. Det er bl.a. inden for social- og sundhedsområdet (narkotika, børn og unge og ligestilling), miljø, IT-partnerskaber, offentlig forvaltning og retslige spørgsmål. På disse områder er der både et russisk behov, en nordisk ekspertise samt et velfungerende nordisk samarbejde.

Samarbejdet med de baltiske lande er dog stadig højt prioriteret, om end det vil finde sted under andre former i fremtiden. Som jeg nævnte i min indledning, er der således sket en intensivering i de nordisk-baltiske politiske konsultationer. I forbindelse med møde i Nordisk Ministerråd for uddannelse og forskning i marts 2004 blev der f.eks. afholdt et fælles møde mellem de nordiske og de baltiske landes undervisnings- og forskningsministre. Konklusionen fra mødet var godkendelse af hensigtserklæringer for det fremtidige samarbejde samt beslutning om at nedsætte en nordisk-baltisk kontaktgruppe.

Et andet synligt led i inddragelsen af baltiske parter i nordiske samarbejdsfora blev markeret med aftalen af 11. februar 2004 mellem de nordiske og baltiske landes regeringer om et fremtidigt fælles eje af Nordisk Investeringsbank (NIB), fra årsskiftet 2004/2005. Mens denne aftale var under forberedelse, blev generalsekretæren for Nordisk Ministerråd i oktober 2003 givet i opdrag af statsministrene at undersøge, hvorvidt der på andre områder kunne være grundlag for et

nordisk-baltisk samarbejde i institutioner. Den endelige rapport vil formelt blive forelagt statsministrene i forbindelse med Nordisk Råds session i november.

Miljø og bæredygtig udvikling

De nordiske statsministre og de politiske ledere af de selvstyrende områder godkendte i november 1998 en deklARATION om bæredygtig udvikling i Norden. De bad samtidig Nordisk Ministerråd om at udarbejde en tværsektorielt forankret strategi for en bæredygtig udvikling i Norden og dets nærområder. På den baggrund blev strategien ” Bæredygtig udvikling – En ny kurs for Norden” godkendt af Nordisk Råd i 2001. I strategien er det foreskrevet, at den skal revideres i 2004, hvor der skal fastsættes mål og indsatser for 2005 – 08. En forhandlingsgruppe nedsat af samarbejdsministrene har haft ansvaret for at forhandle, koordinere og konsolidere den reviderede strategi. I forhandlingsgruppen har de danske deltagere på miljøområdet lagt vægt på, at den reviderede strategi er i overensstemmelse med Danmarks strategi for bæredygtig udvikling ”Fælles fremtid – udvikling i balance” og EU-miljøpolitikken.

Den reviderede strategi fremlægges på Nordisk Råds session i Stockholm og indeholder flere nyskabende elementer. Den økonomiske og den sociale dimension indgår f.eks. med større vægt i den reviderede strategi, således som Nordisk Råd har ønsket.

Den nordiske strategi for bæredygtig udvikling udstikker rammerne for det nationale arbejde. For at sikre en løbende omstilling mod en bæredygtig udvikling kræves det, at der arbejdes på tværs af sektorer og områder. Det er derfor positivt, at der i revideringen er lagt større vægt på f.eks. sammenhængen mellem miljø og sundhed samt afkobling mellem økonomisk vækst og øget belastning af miljøet.

I den reviderede strategi er der også fokus på den fælles nordiske indsats i forhold til bæredygtige produktions- og forbrugsmønstre. Det er et af de områder, hvor de nordiske lande især har mulighed for at bidrage til at føre det internationale arbejde for bæredygtig udvikling ud i livet. Det er et arbejde, der blandt andet indebærer, at der skal findes fælles fodslag for opfattelsen af politik på tværs af sektorer samt brugen af omkostningseffektive virkemidler. Et område som Danmark prioriterer højt nationalt.

Vestnorden i det nordiske samarbejde

Det islandske formandskab, samt drøftelser, medlemsforslag og rekommandationer i Nordisk Råd, har igangsat en positiv proces, der for alvor har sat Vestnorden på den nordiske dagsorden og skabt øget synlighed. Med Vestnorden defineret til at omfatte Island, Færøerne og Grønland, har Danmark en særlig interesse i udformningen af denne politik.

Samarbejdsministrene behandlede redegørelsen ”Vest-Norden i det nordiske samarbejde” med tilknyttet bilagsrapport ”West Norden and its neighbours” i juni 2003. Redegørelsen indeholder en kortlægning af temaer, der anses for egnede elementer i fællesnordiske samarbejdsaktiviteter i

Vestnorden og for samarbejde alene mellem vestnordiske parter. Temaerne drejer sig om naturressourcer, forskning, uddannelse, sundhed, næringsforhold – herunder transport, turisme, kommunikation og arbejdsmarked, forbrugerbeskyttelse, kultur samt netværkssamarbejde på alle områder. Inden for hvert tema er der peget på flere konkrete samarbejdsmuligheder. Desuden peges på indsatsområder for nordisk samarbejde med Vestnordens naboer. Et eksempel herpå er anbefalingen af gennemførelse af en overgribende trafikanalyse af typen ”transeuropean networks”, omhandlende såvel fly- som skibstrafik mellem landene i Vestnorden og med lande udenfor Vestnorden.

Regeringen vil i tæt samarbejde med Grønland og Færøerne arbejde for, at de igangværende initiativer videreføres under dansk formandskab med størst mulig intensitet og målrettethed. Samarbejdsministrene har i den forbindelse anmodet de enkelte ministerråd om aktivt at overveje, hvorledes et forstærket fremtidigt nordisk samarbejde i Vestnorden og med naboer til Vestnorden kan understøttes eller udvikles indenfor rammerne af fællesnordiske prioriteringer. Vestnorden-redegørelsens samlede kortlægning af mulige indsatsområder bør i sin helhed inddrages i ministerrådernes overvejelser.

Overordnede sektoraktiviteter

I det følgende gives en lidt mere detaljeret beskrivelse af arbejdet inden for de overordnede prioritetsområder og en række centrale sektorer inden for det nordiske samarbejde. Der er ikke tale om en udtømmende beskrivelse. Også på andre områder end de beskrevne foregår arbejde, som nyder stor opmærksomhed og som har høj prioritet.

Norden og Europa

Udfordringen for det nordiske samarbejde i en globaliseret epoke med et stærkt udvidet EU er at udvikle den indbyrdes nordiske dialog om internationale, særligt europæiske spørgsmål endnu tættere. Udfordringen er også at fastholde og udbygge den nordiske indflydelse på det europæiske samarbejde i en periode, hvor EU udvides fra 15 til 25 medlemslande. En regional nordisk fællesoptræden i EU er ikke ensbetydende med nordisk blokpolitik, men et budskab om, at man agter at samarbejde ”europæisk” så langt som muligt i hvert spørgsmål. Det nordiske samarbejde bliver på denne måde en forstærkning af Norden i EU.

Nordisk Råds session i Oslo betød, at der blev opnået enighed om at styrke den nordiske profil i EU samt det nordiske samarbejde med de baltiske lande.

Fremover skal de nordiske statsministre mødes forud for de europæiske topmøder. Det samme gælder udenrigsministrene, miljøministrene, forbrugerministrene samt ligestillingsministrene. Her er der mulighed for en gensidig konsultation og orientering. Dette er særlig vigtig efter EU udvidelsen, hvor kravet til samarbejde mellem lande, som grundlæggende har sammenfaldende interesser, bliver mere og mere vigtigt. Der er nu også enighed om at inddrage de tre baltiske

lande i denne konsultation. Det vil sige, at hvor der er mulighed herfor, kan 6 af unionens lande med en betydelig større vægt end et enkelt land påvirke den fremtidige udvikling i Europa.

Kultur

Det vigtigste overordnede arbejde for ministerrådet inden for kultursektoren i det seneste år har været en prioritering af arbejdsprocesser, der skal søge at afklare mulighederne for en ny struktur på det fællesnordiske kulturområde.

Som jeg nævnte sidste år, har Danmark i de senere år peget på den mangel på fremdrift, synlighed og dynamik, som har præget det fællesnordiske kultursamarbejde og har presset på for at gennemføre strukturelle ændringer.

Denne proces er nu godt i gang. Det er i første omgang selve kunstområdet og de kunstfaglige komitéer, hvis virksomhed analyseres for om muligt at effektivisere administration og opgavevaretagelsen. Kulturministrene er i denne forbindelse enige om, at en fremtidig model på kunstområdet bør være et samlet "Nordisk Kulturråd" – svarende blandt andet til den danske Kunststyrelse og det svenske Kulturråd.

Fordelen ved en kulturrådsmodel er mange. Ressourcerne kan samles, administrativ forenkling vil kunne opnås, og de nye kunst- og kulturformer, som ofte er blandingsprojekter mellem musik, teater, billedkunst m.v., vil kunne tilgodeses i højere grad.

Det er ikke meningen, at fagkomitéerne nedlægges. Tværtimod er disse faglige nordiske netværk af stor betydning - ikke mindst for de selvstyrende områder. Men et tættere og mere tværfagligt samarbejde mellem fagkomitéerne vil kunne tilføre det fællesnordiske kultursamarbejde den nytænkning og dynamik, som er tiltrængt i en kunst- og kulturverden, der er i stadig og hastig udvikling.

Denne proces er nu godt i gang, og samtidig har det islandske formandskab i år igangsat en proces med revision af den seneste kulturhandlingsplan for det fællesnordiske kultursamarbejde fra år 2000.

Uddannelsessamarbejdet

Mobilitets- og netværkssamarbejde

Fra dansk side spillede man en aktiv rolle i forbindelse med forberedelsen og omlægningen af de nordiske mobilitetsprogrammer. Ansvar for administrationen af programmerne blev fordelt således at en institution i hvert af de nordiske lande fik ansvaret for administration af et mobilitetsprogram samt ansvaret for information og koordination med alle de øvrige programmer. Med den nye organisatoriske ramme er det blevet mere gennemskueligt for brugerne at finde

frem til det bedst egnede program, og det er blevet lettere for studerende og lærere at søge stipendier.

I Danmark fik Center for Information og Rådgivning om internationale uddannelsesaktiviteter (CIRIUS) ansvaret for et af de større programmer, nemlig Nordplus Voksen med en samlet bevilling på ca. 8,2 mio. kr. Dette program rummede en særlig udfordring, fordi det i Nordisk Ministerråd for uddannelse og forskning var besluttet at omlægge det nordiske samarbejde om voksenuddannelse og folkeoplysning, således at der kom større fokus på udviklings- og netværksamarbejde. Administrationen af det første års ansøgningsbehandling og tildeling af bevillinger er forløbet særdeles tilfredsstillende, men jeg vil løbende følge administrationen heraf. Det er min holdning, at nyordningen som startede den 1. januar i år skal have lov til at vise om den er konkurrencedygtig. Hvis det skulle vise sig, at administrationen ikke fungerer efter hensigten, må spørgsmålet tages op igen.

Voksnes læring

Som nævnt ovenfor har indsatsen for voksnes læring i de seneste år været genstand for en gennemgribende omlægning. Omlægningen har betydet, at der skal lægges større vægt på netværkssamarbejde og på udvikling af pædagogiske metoder. En af konsekvenserne af omlægningen har været beslutningen i Nordisk Ministerråd for uddannelse og forskning sammenlægning af 3 mindre tilskudsordninger til det ovenfor beskrevne program Nordplus Voksen samt nedlæggelse af Nordens Folkelige Akademi (NFA) i Gøteborg. Midlerne herfra er omlagt til voksnes læring og styregruppen for voksnes læring (SVL) har besluttet at en del af de frigjorte midler fortsat skal gå til netværkssamarbejde inden for folkeoplysning og voksenlæring. Ved nedlæggelsen af NFA har Undervisningsministeriet overført den danske højskolestipendieordning, der yder tilskud til danske højskoleelevers ophold på folkehøjskoler i andre nordiske lande, til CIRIUS.

Omlægningen af tilskudsordningen til samarbejdsprojekter, som de fem nordiske studieforbundssammenslutninger – de såkaldte blokorganisationer – har kunnet søge støtte fra gav i den indledende fase anledning til en del ministerhenvendelser i Danmark. Baggrunden for dette synes at have været, at projektstøtten af nogen har været opfattet som driftstilskud, hvilket dog ikke var tilfældet. Gennem løbende forhandlinger mellem Nordisk Ministerråds sekretariat, styregruppen for voksnes læring og folkeoplysningens traditionelle miljøer samt gennem opbakning fra bl.a. den danske undervisningsminister, er der fundet en model for den fremtidige bevillingsform, der stort set tilgodeser ønskerne fra folkeoplysningens traditionelle miljøer. En opgørelse af den første ansøgningsrunde i foråret 2004 har vist, at folkeoplysningsmiljøerne/NGO'erne har fået tildelt 66% af de bevilgede midler fra Nordplus Voksen.

Overvejelser om indførelse af et kommercielt uddannelsesmarked

I forlængelse af undervisnings- og videnskabsministerens fælles redegørelse til Folketinget om styrket internationalisering af uddannelserne vil der kunne påbegyndes en nordisk debat om indførelse af et kommercielt uddannelsesmarked. I forbindelse med et ministermøde under det islandske formandskab blev spørgsmålet om indførelse af deltagerbetaling for studerende fra lande uden for EU og EØS drøftet.

Social- og sundhedsområdet

Social- og sundhedssektoren har navnlig arbejdet videre med grænsehindringsproblematikken. Arbejdet foregår i samarbejde med andre relevante sektorer samt i forskellige arbejdsgrupper i sektoren. Der har således været iværksat forskellige forslag til uddannelse af tjenestemænd med hensyn til afskaffelse af grænsehindringer. Arbejdsgruppen om den nordiske bistandskonvention har siden efteråret 2003 drøftet forslag til ændringer af konventionen. Dette foregår også som led i arbejdet med at afskaffe grænsehindringer.

På social- og sundhedsministtermødet i 2003 blev der underskrevet en ny nordisk konvention om social tryghed. Konventionen er nu ratificeret i alle lande, og dens administrative aftale er udarbejdet og klar til underskrivelse i landene. Det forventes, at konventionen træder i kraft i løbet af efteråret 2004.

På social- og sundhedsområdet arbejdes der også med erfaringsudveksling om brug af IT i sundheds- og socialektoren i de nordiske lande. Sagen har været til behandling på ministermøderne i 2003 og 2004.

Vedrørende Nordens nærområder har hovedindsatsen været implementeringen af handlingsplanen for udsatte børn og unge og en øget fokusering på det nordvestlige Rusland som forberedelse til, at man fra 2004 kun finansierer større projekter i denne del af nærområderne. Virksomheden har desuden været koncentreret om udviklingen af Nordisk Ministerråds deltagelse i Partnerskab for Folkesundhed og Livskvalitet under EU's Nordlige Dimension, herunder opbygning af tværsektorielt samarbejde mellem social/sundhed, narkotika og ligestillingssektorerne.

På det årlige møde mellem de nordiske statsministre den 8. og 9. august 2004 på Island, blev der diskuteret alkoholpolitik i de nordiske lande, herunder de problemer, der knytter sig til overdrevent brug af alkohol. I forlængelse af diskussionen var der enighed om at indkalde til møde med deltagelse af de nordiske landes sundheds- og socialministre.

Arbejdsmarkeds- og arbejdsmiljøområdet

Det islandske formandskabs gennemgående tema "Nordens ressourcer" har også vist sig i sektorprogrammet for arbejds- og arbejdsmiljøsektoren. Ressourcer skal i denne sammenhæng forstås bredt, og omfatter også sociale forhold og kompetencer samt aktiv deltagelse i samfundslivet, ikke mindst i arbejdslivet.

Det nordiske samarbejde på det arbejdsmarkedspolitiske og arbejdsmiljøpolitiske område har fortsat været stærkt under det islandske formandskab. Det drejer sig ikke mindst om det, som i EU kaldes åben koordination, og som vedrører erfaringsudveksling om arbejdsmarkedspolitiske initiativer med henblik på at øge beskæftigelsen, fremme integrationen på arbejdsmarkedet og sikre et fortsat mobilt og fleksibelt arbejdsmarked. Her har Danmark (f.eks. med hensyn til at mindske sygefraværet og at strømline arbejdsmarkedsindsatsen) ladet sig inspirere af de andre nordiske landes initiativer. Omvendt har de andre nordiske lande ladet sig inspirere af de danske erfaringer om en tidlig indsats i forbindelse med arbejdsløshed.

I det hele taget fungerer det arbejdsmarkedspolitiske samarbejde mellem de nordiske lande i stigende grad som et forum for erfaringsopsamling og -udveksling, som alle nordiske lande kan benytte sig af, og hvor man har fordel af, at opsamlede erfaringer er indhøstet i lande, som med hensyn til velfærdsstatens opbygning i høj grad ligner Danmark.

Fra dansk side findes det nordiske samarbejde inden for arbejdsmarkeds- og arbejdsmiljøpolitikken meget nyttigt. Diskussion om udviklingstendenser og erfaringsudveksling er med til at skærpe opmærksomheden om problemstillinger af betydning for et effektivt fungerende arbejdsmarked til gavn for arbejdstagerne og arbejdsgiverne og ikke mindst samfundet.

Ligestilling

Det nordiske ligestillingsarbejde er baseret på en række kulturelle og samfundsmæssige fællestræk, som man ikke finder i andre internationale samarbejdsrelationer, og som giver det nordiske ligestillingsarbejde sin egen værdi og nytte.

Ligestillingsarbejdet i 2003/2004 tog afsæt i samarbejdsprogrammet for 2001-2005, hvor følgende temaer er prioriteret: 1) Integrering af et kønsperspektiv i de nordiske statsbudgetter, 2) Mænd og ligestilling samt 3) Vold mod kvinder. Arbejdet i de respektive arbejdsgrupper om ovenstående temaer fortsatte i 2003/2004.

I forlængelse heraf vedtog ligestillingsministrene på ministermødet i Stockholm i november 2003 særlige initiativer om mænd og ligestilling, herunder at der over en tre-årig periode skal holdes seks konferencer om mænd og ligestilling i de nordiske lande.

Desuden vedtog ministrene at igangsætte et projekt om pornografiens påvirkning af pigers og drenges kønsopfattelser. Projektet skal gennemføres af Nordisk Institut for Kvinde- og Kønsforskning (NIKK), som skød projektet i gang ved en nordisk konference i Norge i begyndelsen af 2004. Projektet ventes færdig i 2005 og Danmark har støttet projektet finansielt.

Derudover fortsatte det påbegyndte arbejde i arbejdsgruppen om ligeløn. Der er ydermere nedsat to arbejdsgrupper, som skal udarbejde udkast til nye samarbejdsprogrammer, herunder både et

nyt samarbejdsprogram for ligestillingsarbejdet generelt samt et handlingsprogram for nærområdesamarbejdet.

Som et nyt initiativ er ligestillingsministrene fra Sverige, Finland og Danmark som nævnt begyndt at holde samråd forud for EU-rådsmøderne.

Lovgivning

Den nordiske udleveringsordning

De nordiske justitsministre besluttede i 2002, at den gældende ordning vedrørende udlevering af personer til strafforfølgning i de øvrige nordiske lande bør udvides, således at ordningen bliver mere vidtgående end EU's arrestordre, der nu gælder mellem EU-landene.

Sagen blev drøftet på justitsministtermødet i Island i juni 2004. Danmark vil arbejde for, at der i løbet af næste år kan opnås enighed om et fælles udkast til en ny nordisk udleveringsordning.

Den nordiske straffuldbyrdelseslov

En embedsmandsgruppe under de nordiske justitsministre overvejer behovet og mulighederne for at indføre en mulighed for straffuldbyrdelse i et andet nordisk land i visse særlige situationer, hvor den dømte er udsat for alvorlige trusler i hjemlandets fængsler. En rapport om spørgsmålet forventes forelagt justitsministrene i 2005.

Familie- og arveretten i Norden

Med støtte fra Nordisk Råd er der siden 1999 gennemført en sammenlignende studie af den nordiske familie- og arveret.

Spørgsmålet om mulighederne og behovet for nordisk harmonisering inden for familie- og arveretten har været drøftet senest på de nordiske justitsministres møde i juni 2004, bl.a. på grundlag af interviewundersøgelser i de enkelte lande. På mødet besluttede ministrene bl.a., at en embedsmandsgruppe løbende skal overveje de praktiske muligheder og behovet for nordisk harmonisering inden for området.

Der arbejdes endvidere med en eventuel revision af den nordiske ægteskabskonventions bestemmelser om formueordningen mellem ægtefæller med henblik på at lette de problemer, der kan opstå ved flytning mellem landene som følge af forskellene i den familieretlige lovgivning.

Fødevarespørgsmål

Handlingsprogram for nordisk fiskeri-, jord- og skovbrugs- og levnedsmiddelsamarbejde 2005-2008

Under det islandske formandskab er der for første gang blevet udarbejdet et handlingsprogram, der dækker hele samarbejdet inden for det sammenlagte ministerområde: fiskeri, jord- og skovbrug, og levnedsmidler.

Handlingsprogrammet er fireårigt gældende for årene 2005-2008. Programmet baserer sig på helhedstankegangen fra jord/fjord til bord og søger at sikre et politisk helhedsperspektiv i udnyttelsen af naturressourcerne gennem hele fødevarekæden. Der har i forbindelse med udarbejdelsen af programmet været nedsat en styregruppe, hvor Danmark har været en aktiv medspiller.

Handlingsprogrammet opregner en række overordnede målsætninger og prioriterede indsatsområder inden for områderne næringsudvikling, mad og helse, biodiversitet og genetiske ressourcer, kollektive nyttigheder, FoU, informations- og kompetenceopbygning samt internationalt arbejde. Inden for området næringsudvikling er det overordnede mål "at bidrage til konkurrencekræftige næringer, der udnytter naturressourcerne på en bæredygtig måde."

Med handlingsprogrammet har man forsøgt, at integrere alle fire fagområder og inkludere blandt andet hensyn til forbrugerne, sundhed, erhvervets konkurrencedygtighed og erhvervenes multifunktionelle roller.

Revideret nordisk strategi for genetiske ressourcer

I foråret 2004 er der blevet udarbejdet et forslag til en revideret nordisk strategi for genetiske ressourcer til afløsning for den strategi, som gjaldt 2001-2004. Strategien dækker genetiske ressourcer på plante-, husdyr-, levnedsmiddel- og fiskeriområdet.

Det er nyt, at fiskeriet er med. Det gælder genressourcer både hos vilde og opdrættede fisk.

Fra dansk side støttes det, at der i den kommende periode (2005-2008) arbejdes for, at der skabes en tættere kontakt mellem sektorerne planter, husdyr, skov, fisk og fødevarer, samt vilde genetiske ressourcer. Det er vigtigt at undersøge, om der kan være synergieffekter og eventuelle rationaliseringsgevinster at hente ved et tættere samarbejde.

Jordbrugets fremtidige roller

Under det svenske formandskab blev der udarbejdet en rapport om jordbrugets fremtidige roller. Projektet blev behandlet på mødet i ministerrådet (fiskeri, jord- og skovbrug, og levnedsmidler) sammen med projektet om kulturlandskabet som ressource. Projekterne har afdækket en række

fællesnordiske udfordringer og nye roller for landbruget og skovbruget de kommende år. Der er derfor god grund til at arbejde videre med disse emner, både forskningsmæssigt og for at udveksle erfaringer, som kan bidrage til grundlaget for den fremtidige politikformulering i de nordiske lande.

Fødevarer sikkerhed, mærkning og ernæring

Under det islandske formandskab 2004 er der blevet iværksat en række gode projekter vedrørende fødevarer sikkerhed, mærkning og ernæring. Et eksempel er etableringen af en database med data for indhold af naturlige giftstoffer i fødevarer og spisesvampe, som vil blive et vigtigt redskab til risikovurdering i fremtiden, af eksempelvis GMO fødevarer. På ernæringsområdet har man afsluttet et stort projekt om nordiske næringsstof anbefalinger og man fortsætter samarbejdet om at styrke effekten af kontrolindsatsen. Et nyskabende arbejde til udvikling af indikatorer på fødevarer området er afsluttet. Island har desuden haft fokus på ernæring, herunder mere specifikt fedme problematikken. På mødet i Ministerrådet (fiskeri, jord- og skovbrug og levnedsmidler) på Island den 13. august 2004 vedtog man Akureyri-deklarationen om fødevarer, hvorved man blandt andet besluttede at starte udviklingen af en nordisk handlingsplan for bedre sundhed og livskvalitet gennem mad og motion.

Fiskeri

Der har under det islandske formandskab indenfor fiskerisamarbejdet været særligt fokus på at sikre sunde fiskeprodukter og at formidle oplysninger om disse til forbrugerne. Disse fokusområder er blevet understreget i samarbejde med miljøsektoren ved en konference om havmiljøet, hvor forureningsforebyggelse, klimaændringer og økosystemer var til debat samt en konference i samarbejde med landbrugs- og fødevarer sektoren om sikre levnedsmidler, hvor fokus er rettet mod sporbarhed, sikkerhed og sundhed.

Forbrugersamarbejde

Forbrugersamarbejdet har en lang og bred tradition, der bygger på fælles værdier, som udgør grundlaget for den nordiske velfærdsmodel.

På forbrugerministrenes møde i september 2004 vedtog ministrene et samarbejdsprogram på forbrugerområdet 2005-2010. Samarbejdsprogrammet fastslår, at det nordiske samarbejde skal bygge på princippet om "nordisk nytte", dvs. kun omfatte områder, hvor der kan opnås en nordisk merværdi. De nordiske forbrugerministre vil øge forbrugernes reelle valgmuligheder ved at fremme Norden som et marked uden grænser, - et nordisk marked, som kan danne forbillede i det europæiske arbejde med det indre marked. Fra og med 2005 skal det nordiske samarbejde på forbrugerområdet fokusere på to overordnede mål: 1) En høj forbrugerbeskyttelse i Norden og det øvrige Europa samt 2) Forbedring af forbrugernes frie valg og beslutningsgrundlag.

På mødet drøftede forbrugerministrene endvidere, hvordan der kan skabes en model for forbrugertilfredshed, der vil kunne pege på, hvilke forbrugerpolitiske tiltag der i sidste ende er afgørende for forbrugerne, og samtidig sammenligne de enkelte forbrugerforhold på tværs af brancher, lande og over tid.

Ministrene diskuterede også erfaringer om forbrugerproblemerne ved utilsigtet downloading på Internettet, kommercielt pres på børn og unge, forbrugerindflydelse på standardisering samt vedtog en fælles nordisk deklARATION om at fremme forudsætningerne for en øget E-handel mellem de nordiske lande med henblik øget vækst og velfærd.

De nordiske forbrugerministre afholdt endvidere et fællesmøde med de baltiske ministre og vedtog en deklARATION om fremtidigt samarbejde.

Miljø

I 2004 er der udarbejdet et nyt miljøhandlingsprogram for det nordiske samarbejde for perioden 2005-2008. Implementeringen af programmet påbegyndes således under det danske formandskab i 2005. Programmet fokuserer på følgende temaområder: Miljø og sundhed, havet, natur, kulturmiljø og friluftsliv samt bæredygtig forbrug og produktion. Klima indgår som en integreret del af temaerne.

Hvert hovedtema er opdelt i nogle deltemaer. For miljø og sundheds vedkommende er det kemikalier, luftkvalitet, folkesundhed samt en miljø og sundhedsorienteret strategi for den nordiske miljøindsats i Arktis. Deltemaerne under havet er miljøfarlige stoffer, eutrofiering, økosystembaseret forvaltning samt klimaændringernes påvirkning af havmiljøet. For natur, kulturmiljø og friluftslivs vedkommende er deltemaerne landskab og kulturmiljø, biologisk mangfoldighed, friluftsliv og allemandsret, genetiske ressourcer, genmodificerede organismer (GMO'er) og klimaændringerne påvirkning af kulturmiljø. Bæredygtig forbrug og produktion har deltemaerne renere produkter og affald, grønne markeder og offentlige indkøb, miljøøkonomi og reducere af udslip af klimagasser.

Den nordiske strategi for bæredygtig udvikling er også blevet revideret i 2004 og træder i kraft under det danske formandskab. Strategien spiller fint sammen med både det nordiske samarbejde og formandskabsprogrammet. Hertil kommer, at det nordiske indikatorsæt, der er udviklet i forbindelse med den nordiske strategi for bæredygtig udvikling, skal opdateres under det danske formandskab.

Skovbrugssamarbejdet

De nordiske lande har styrket og udviklet samarbejdet og arbejdsfordelingen

inden for skovforskningen. Samnordisk Skovforskning har i 2004 taget initiativ til at igangsætte konceptet Centre of Advanced Research (CAR). Det er et netværk for op til fem områder inden for skovforskningen, hvor hvert af landene har særlig spidskompetence, og hvor de andre lande kan bidrage. Danmark vil her have fokus på forskning og udvikling i forbindelse med bynær skov. På mødet i Samnordisk Skovforskning i maj 2004 blev det besluttet at afsætte 1,5 mio. NOK årligt fra 2005 til ansøgninger til CAR. Under det danske formandskab vil Danmark arbejde videre med at styrke dette meget roste initiativ.

Danmark har sammen med de øvrige nordiske lande arbejdet aktivt for at modvirke handel med ulovligt fældet træ. Det er kommet til udtryk ved ministerdeklarationen om skov fra Kalmar 2003 og et efterfølgende studie om omfanget af ulovligt fældet træ i de Baltiske lande under Baltic 21-processen. Også i EU-regi arbejdes der på sagen gennem handlingsplanen om retshåndhævelse, god forvaltningspraksis og handel på skovbrugsområdet (FLEGT). Arbejdet understøttes også bilateralt med et dansk-russisk projekt om verifikation af lovligt tømmer

Da de nordiske ministre for fiskeri, jord- og skovbrug og levnedsmidler mødtes i Akureyri drøftedes bl.a. det multifunktionelle skovbrug og de fremtidige muligheder.

Det regionalpolitiske samarbejde

På det regionalpolitiske område har udviklingen i Vestnorden været et særligt prioritetsområde under det islandske formandskab. Der er blevet fulgt op på den redegørelse som en arbejdsgruppe i maj 2003 afgav til de nordiske samarbejdsministre om udviklingen i Vestnorden og muligheden for at øge den politiske relevans af pågående eller fremtidigt nordisk samarbejde.

Denne opfølgning indebærer en undersøgelse, som ser nærmere på én af rapportens hovedkonklusioner nemlig at vurdere grundlaget for, at et af grænseområderne indenfor det nordiske samarbejde: NORA (Nordisk Atlantsamarbejde) fremover kan spille en udvidet rolle i det vestnordiske område. Dette anses af regeringen for at være et vigtigt skridt i retning af at kortlægge de muligheder, der er for at styrke det vestnordiske samarbejde, som Danmark har en særlig interesse i.

Herudover er der fra dansk side blevet lagt vægt på, at der fremover arbejdes mod en mere strategisk indsats og tilgang i arbejdet med den nordiske regionalpolitik. Denne tilgang vil også gælde i forhold til udarbejdelsen af regionalsektorens samarbejdsprogram for perioden 2005-2008, herunder i forhold til indsatsen for samarbejde over interne og eksterne grænser.

Det grænseregionale samarbejde har høj prioritet i samarbejdet om regionalpolitikken. Arbejdet

med nedbrydning af barrierer, samarbejde om den fysiske planlægning og koordinering af den erhvervspolitiske indsats på tværs af grænserne har været hovedemnerne i det forløbne år.

Erhvervspolitisk samarbejde

Det erhvervspolitiske samarbejde bygger på samarbejdsprogrammet for perioden 2002-2005. Formålet er at fremme Norden som et grænseløst og mere konkurrencedygtigt miljø for virksomhedsudvikling ved at fokusere på udvalgte virksomhedsområder og på strategiske udviklingsressourcer. Arbejdet har i det seneste år navnlig været koncentreret om fjernelse af grænsehindringer, som jeg allerede har omtalt.

Fjernelse af grænsehindringer er fortsat et højt prioriteret tema i det nordiske samarbejde. Som en opfølgning på arbejdet med fjernelse af grænsehindringer for personer, som Poul Schlüter har været involveret i, er der i januar 2004 udarbejdet en kortlægning af grænsehindringer for erhvervslivet i Norden. På baggrund heraf er næringssektoren ved at indkredse, hvilke konkrete grænsehindringer, der skal arbejdes med i den kommende tid. Koordineret implementering af EU-regler indgår heri, og der er taget skridt til at videreføre og udvikle samarbejdet om koordineret implementering af selskabsretlige og måletekniske regler. Med henblik på at øge konkurrencen inden for byggeriet er der i bygge/boligsektoren arbejdet videre med udarbejdelsen af en egentlig handlingsplan, der kan lette samhandlen mellem de nordiske lande, de baltiske lande og Polen. Den danske regering har med publikationen "Danmark i Østersøregionen" tilkendegivet, at den i dialog med de øvrige lande vil styrke det regionale samarbejde, og at man vil fremme den økonomiske og erhvervsmæssige udvikling i Østersøregionen gennem Nordisk Ministerråd og Østersørådet.

Innovation er et andet tema, som har høj prioritet. Forskningsministrene har udsendt en hvidbog om forskning og innovation og næringsministrene har udsendt en særskilt redegørelse, Innovationsbogen, der ud fra en erhvervspolitisk synsvinkel ser på, hvordan det innovationspolitiske samarbejde kan styrkes og hvordan forsknings- og næringsvidenskaben i den forbindelse kan bringes tættere sammen. Danmark lægger vægt på, at samarbejdet bliver konkret, og det er i den forbindelse meget tilfredsstillende, at de to nordiske institutioner på det erhvervspolitiske område pr. 1. januar 2004 blev sammenlagt til Nordisk InnovationsCenter. Der er således nu et operationelt organ, som kan være drivkraft i konkrete samarbejdsprojekter om innovation.

De 5 nordiske lande deltager sammen med en fællesnordisk udstilling på EXPO 2005 i Aichi i Japan. Den fællesnordiske løsning er valgt, fordi den giver mulighed for at præsentere de nordiske lande som en grænseløs region med fælles kulturelle og historiske træk. Arbejdet med planlægningen af den fællesnordiske udstillingsdeltagelse i EXPO 2005 i Japan er godt undervejs.

Energipolitik og bæredygtig udvikling

Ministerrådets strategi ”Det fremtidige nordiske energipolitiske samarbejde” for perioden 2002-2005 er grundlaget for en udvikling og effektivisering af et velfunderet sektorsamarbejde, som koncentrerer sig om tre kerneområder: Det åbne elmarked, klimapolitiske spørgsmål og Østersø- og Nærområdesamarbejde.

Embedsmandskomiteen har i foråret 2004 udarbejdet et udkast til vision for det fremtidige energisamarbejde. På den baggrund vil der i efteråret 2004 og foråret 2005, under det danske formandskab, blive udarbejdet et handlingsprogram for 2006-2009. Handlingsprogrammet skal godkendes af Nordisk Råd på rådets session i efteråret 2005.

Det nordiske el-marked er et konkret eksempel på et velfungerende regionalt el-marked som er unikt både i et europæisk og et globalt perspektiv. Målet med det nordiske el-samarbejde er at opnå økonomiske, energimæssige og miljømæssige fordele samt sikre elforsyningen. Strømsvigtet i Sydsverige og Danmark i efteråret 2003 har intensiveret samarbejdet blandt myndigheder og de ansvarlige for bl.a. el-transmission. I 2004 er der bl.a. lavet en analyse af sårbarheden i det nordiske el-marked, samt en analyse af konsekvenserne for Norden af den europæiske kvotehandel med klimagasser. Med henblik på det fremtidige samarbejde er der udarbejdet et udkast til vision for det videre samarbejde. Visionen peger på en række tiltag for at forbedre netstrukturen i Norden, herunder at analysere investeringsbehov, forskellige organisations- og finansieringsmodeller for fælles nordiske investeringer, samt øget samordning af transmissionsansvaret. Endvidere lægges op til øget fokus på fælles nordisk påvirkning af beslutninger vedrørende EU's indre marked for el samt, at identificere og fjerne eventuelle barrierer for bedre forbrugerfleksibilitet.

På klimaområdet er der indgået en aftale om at anvende Østersøregionen som testområde for Kyotoprotokollens fleksible mekanismer - den såkaldte Testing Ground Agreement – som de nordiske lande samt Estland, Letland, Litauen og Tyskland har undertegnet. Derudover har de nordiske lande etableret en investeringsfacilitet – Testing Ground Facility - i tilknytning til den nordiske miljøfinansieringsinstitution NEFCO med henblik på at gennemføre en række konkrete JI-projekter i regionen, herunder Rusland. Det fremtidige klimasamarbejde vil bl.a. fokusere på en succesfuld implementering af Testing Ground-samarbejdet, herunder fremme af en miljø- og omkostningseffektiv udvikling og implementering af Kyoto-mekanismerne, sikre en bred deltagelse fra den private sektor, samt følge op på den nordiske strategi for bæredygtig udvikling og på verdenskonferencen om vedvarende energi og energieffektivitet i Bonn i juni 2004.

Det regionale samarbejde har fået nye rammer i og med de nye landes optagelse i EU. Dialogen med de baltiske lande vil ske gennem faste møder mellem de nordiske og baltiske energiministre med fokus på den europæiske dagsorden på energiområdet. Energisamarbejdet er i Østersøregionen forankret i BASREC – Baltic Sea Regional Energy Co-operation – hvor de nordiske lande spiller en afgørende rolle for samarbejdets fremdrift. Der har været afholdt en stor konference - ”Den nordlige dimension set i et BASREC-perspektiv” - med fokus på bl.a. energiprojekter, investeringer, bioenergi og energieffektivitet. Nordisk Ministerråd har endvidere

et samarbejde med den Rusland med fokus på energispørgsmål knyttet til Nordvestrusland.

Sundhed

De nordiske ministre for social-, sundheds-, narkotika- og ligestillingsspørgsmål har på deres respektive ministerrådsmøder i 2004 vedtaget en strategi for Nordisk Ministerråds aktive deltagelse i "Northern Dimension Partnership in Public Health and Social Well-being", hvori 15 stater, Europa Kommissionen og syv internationale organisationer deltager. Partnerskabet fokuserer på smitsomme sygdomme, forebyggelse af livsstilsrelaterede sygdomme samt fremme af en sundheds- og socialt befordrende livsstil og omfatter de tre sektorer; social- og sundhedssektoren, narkotikasektoren samt ligestillingssektoren. Det kan i den sammenhæng nævnes, at de nordiske og baltiske ministre for narkotikasørgsmål i efteråret 2003 vedtog en deklARATION - den såkaldte "Lund Deklaration" - der beskriver rammerne for et nordisk-baltisk samarbejde på narkotikaområdet.

Som en del af sektorens arbejde med at nedbryde grænsehindringer mellem de nordiske lande har social- og sundhedsministrene besluttet at bygge videre på det nordiske samarbejde om kvalitetsmåling i sundhedssektoren, som blev startet i 2000 under det seneste danske formandskab for Nordisk Ministerråd. Samarbejdet har som overordnet formål at skabe grundlag for kvalitetssammenligninger i og mellem de nordiske sundhedsvæsen.

Arktisk satsning

Et nordisk arktisk samarbejdsprogram blev godkendt i 2001 og udskilt fra Nærområdeprogrammet for at gøre en særskilt indsats for at identificere relevante arktiske projekter. Det eksisterende arktiske samarbejdsprogram har således været i kraft siden 2002, og det skal efter planen revideres i 2005.

Indsatsen har allerede resulteret i en markant øgning af antallet af ansøgninger. Nordisk Ministerråd viser herudover politisk opmærksomhed over for dannelsen af et "Arktisk Vindue" inden for rammerne af EU's Nordlige Dimension.

Transportområdet

Ifølge handlingsplanen for det nordiske samarbejde på transportområdet for perioden 2004-2008 satses der fortsat på projektsamarbejde og erfaringsudveksling inden for følgende fire temaområder: Trafiksikkerhed, miljø & transport, Østersøsamarbejde og telematik. Udgangspunktet er bl.a. Nordisk Råds rekommandation om at fremme en effektiv, konkurrencedygtig, sikker og miljøvenlig transport og trafik i Norden og nærområdet.

Som konkrete aktiviteter i det forgangne år kan bl.a. nævnes, at temagruppen om miljø og transport har foretaget undersøgelse af luftfartens udledning af drivhusgasser samt set på forbedret beslutningsgrundlag for investeringer i cykelinfrastruktur. Temagruppen vedrørende

Østersøsamarbejdet har foretaget en kortlægning af de institutionelle rammer for samarbejdet i de mange Østersøfora samt foretaget en dybdegående undersøgelse af konceptet Østersømotorveje. Temagruppen vedrørende trafikssikkerhed har forberedt en trafikssikkerhedskonference i Skt. Petersborg i september 2004, ligesom temagruppen vedrørende telematik har fortsat sine projekter vedrørende intelligente transportsystemer samt forholdet mellem transporttelematik og individet.

Med de mange nye EU-medlemslande vil en forstærket regional koordination være nødvendig og formålstjenlig, og det danske formandskab vil tage initiativ til drøftelser med de baltiske lande i relation til konkrete EU-forslag.

Forskning

Forsknings- og innovationssamarbejdet

Arbejdet med at skabe nye rammer for det nordiske forskningssamarbejde er fortsat på baggrund af Hvidbogen fra 2003 om NORIA, Nordic Research and Innovation Area. Visionen er, at nordisk forskning og innovation skal gøres globalt førende gennem et øget nordisk samarbejde. Hvidbogen lagde bl.a. op til etablering af et nyt centralt organ, der skal være ansvarlig for de fællesnordiske forskningsmidler. På baggrund af hvidbogen er der vedtaget et nyt finansieringsprincip, således at de fællesnordiske forskningsmidler i fremtiden skal anvendes til marginalfinansiering ved at supplere nationale midler, der puljes til fælles initiativer på områder, som landene prioriterer nationalt.

Ministerrådet for uddannelse og forskning har givet sin principielle støtte til visionen bag NORIA og besluttet at oprette ”NordForsk” (Nordic Research Board) fra 2005, samtidig med at Forskningspolitisk Råd og Nordisk Forskeruddannelsesakademis aktiviteter integreres i det nye organ. Dermed er strukturen blevet forenklet, og det nye organ får en vigtig opgave med at koordinere landenes ønsker og prioriteringer.

De nordiske forskningsinstitutioner er i gang med at blive indlejret nationalt samtidigt med at deres nordiske basisbevillinger reduceres i de kommende år. De besparede midler skal indgå i NordForsk’s arbejde med at realisere NORIA.

I en rapport, Innovationsbogen, om det fremtidige nordiske samarbejde på innovationsområdet er der stillet en række forslag til øget samarbejde. I visionen om NORIA ligger også ønsket om at skabe øget samarbejde mellem forskning og innovation. Fra dansk side ser man ønsket om øget integration mellem forskning og innovation som en central opgave i et fremtidigt NORIA. NordForsk og Nordic Innovation Centre bliver formentlig de centrale organer, der skal skabe modeller for det øgede samarbejde mellem forskning og innovation.

De videregående uddannelser

Den nordiske overenskomst om adgang til videregående uddannelse, der trådte i kraft i 1997, blev forlænget i 2003 for perioden 2004-2006. Overenskomsten sikrer de nordiske studerende adgang til at blive optaget på uddannelsesinstitutioner i de andre nordiske lande. Den tilknyttede betalingsordning sikrer en vis kompensation til Danmark, som har en stor nettotilgang af nordiske studerende.

Det nordiske mobilitetsprogram inden for de videregående uddannelser, Nordplus, der yder stipendier til studerende og lærere, blev fornyet og fik en ny organisatorisk ramme, der gør det lettere at søge disse stipendier.

Det er vigtigt, at det nordiske universitetssamarbejde om uddannelse og forskning udvikles i de kommende år med henblik på, at de nordiske lande kan klare sig i den globale konkurrence.

I de kommende år vil en række nye temaer inden for videregående uddannelse komme i fokus. F. eks. bliver det væsentligt at få drøftet modeller og regler for, hvordan man laver joint degrees/double degrees. Andre temaer, som bliver aktualiseret i de kommende år vil være, hvordan man kan kvalitetssikre universiteters uddannelsesstilbud i udlandet og, hvordan man kan øge samarbejdet mellem universiteter og private virksomheder med henblik på at øge udbuddet af korte efter- og videreuddannelsesstilbud til voksne.

Endvidere vil man fra dansk side gerne drøfte, hvordan man i de nordiske lande kunne arbejde med at stimulere søgningen til ingeniøruddannelserne, hvordan man kunne arbejde med markedsføring af uddannelser i udlandet og, hvordan de øvrige nordiske lande ser på etableringen af en betalingspolitik for udenlandske studerende.

IT-samarbejdet

Indenfor IT-ministerrådets strategi og handlingsplan 2002-04 har der været igangsat en række initiativer.

Vedrørende det nordiske statistiksamarbejde på IKT-området har der været gennemført en videreudvikling af statistikken med hensyn til IT-indikatorer og benchmarking på flere centrale politikområder. Samarbejdet mellem de nordiske statistikbureauer har udviklet sig godt. Det nyder stor respekt internationalt, således at den nordiske metodeudvikling også har præget den internationale metodeudvikling.

Endelige har man prioriteret samarbejdet med både Østersølandene ("Northern eDimension") og EU med henblik på en tættere tilknytning til det nordiske samarbejde. Af fremtidige projekter lægges der især vægt på områderne IT-sikkerhed og borgernes IT-rettigheder. En sikker anvendelse af IT er en afgørende forudsætning for videnssamfundets fortsatte udvikling. Inden for e-demokrati arbejdes der bl.a. med IT-rettigheder, digitalt tv, 3G mobiltelefoni, e-læring, e-valg mv. Disse nye teknologiske muligheder stiller krav til lovgiver. Borgernes IT-rettigheder skal opretholdes og beskyttes, uanset hvilken teknologi der anvendes og uanset hvor den anvendes.

Budgettet

Nordisk Ministerråds budget for 2005, der skal vedtages på Nordisk Råds session i Stockholm, indebærer en videreførelse af aktivitetsrammen for 2004 og er i alt på 817,517 MDKK. Samtidigt er der fastlagt et likviditetsbudget på 807.517 MDKK, som er 10 MDKK lavere end aktivitetsrammen.

Prioriteringerne i årets budget er foretaget med udgangspunkt i Nordisk Råds rekommandationer, "Ny Nordisk Dagsorden" samt de prioriteringer som følger af det islandske formandskabsprogram. Ministerrådets strategiske initiativer og midler til omprioritering er videreført fra 2004 budgettet, og udgør i 2005 13. 182 TDKK.

Budgettet for 2003 blev udarbejdet for første gang efter den nye budgetprocedure, der blev vedtaget i 2002. Budgetforslaget for 2005 følger den samme proces, som har medført et mere konkret budgetdirektiv med økonomiske sektorrammer, en stærkere involvering fra sektorenes beslutningsorganer og en fordybet budgetdialog med Nordisk Råd.

Der har dermed været tale om en positiv udvikling for så vidt angår Nordisk Råds rolle i budgetprocessen. Rådet er gennem de senere år blevet inddraget i stadig større grad. Særligt kan fremhæves ændringen af Helsingforsaftalen i 1995, hvorefter Ministerrådet skal følge Rådets budgetrekommandationer, med mindre afgørende hensyn taler imod; beslutningen fra 1997 om at indføre obligatorisk samråd mellem Ministerrådet og Rådet om ministerrådsreserven; beslutningen samme år om iværksættelse af en udvidet og tidlig dialog med Rådet om budgetdirektivet for det kommende år og endelig beslutningen fra 1998 om, at Ministerrådssekretariatet oversender generalsekretærens budgetforslag til Rådet allerede inden samarbejdsministrene har haft lejlighed til at se og behandle dette.

Med denne inddragelse af Rådet i budgetarbejdet er der efter min opfattelse fundet en god metode til at sikre Nordisk Råds overordnede indflydelse på budgettet og Ministerrådets konkrete opfølgning i form af udmøntning og administration af budgettet. I det hele taget lægger jeg vægt på samråd, samtaler og konsultationer mellem Rådet og Ministerrådet med respekt for den gældende arbejdsdeling mellem Råd og Ministerråd. Ansvar for de overordnede politiske prioriteringer er i høj grad et delt ansvar mellem Ministerrådet og Nordisk Råd.

Økonomi og finans

Drøftelser af den økonomisk-politiske situation i de nordiske lande er et fast punkt på finansministrenes dagsorden. Udviklingen i de internationale konjunkturer og konsekvenserne for den økonomiske udvikling i de nordiske lande, herunder for renteniveauet og den økonomiske vækst udgør et centralt tema i drøftelserne. Ligeledes er gensidig orientering om nationale skatte- og strukturreformer et tilbagevendende tema.

Beslutningen om at omdanne Nordisk Investeringsbank (NIB) til en fælles nordisk-baltisk

institution, hører til blandt de vigtigste resultater i det forløbne år.

Som led i bestræbelserne på at nedbryde barriererne på skatteområdet, besluttede finansministrene i maj 2004, at udvikle en internetbaseret Nordisk Skatteportal samt et Nordisk Virtuelt Skattekontor. Initiativerne søger at lette især grænsependlere og tilflytteres adgang til vejledning og information om nordiske skatteforhold. Skatteportalen vil blive koblet på den nordiske informationstjeneste "Hallo Norden". I relation til grænseoverskridende betalinger mellem de nordiske lande, vedtog finansministrene ligeledes i maj 2004 en erklæring om, at betalingsoverførsler i Norden maksimalt bør tage tre bankdage.

Gebyrer for grænseoverskridende betalinger i Norden er oftest højere end tilsvarende gebyrer for indenlandske betalingsoverførsler i de nordiske lande. De nordiske finansministre har i det forløbne år således diskuteret hvorvidt de to gebyrsatser bør harmoniseres. De nordiske finansministre konkluderede, at der ikke er basis for en harmonisering gennem lovgivning. Danmark har i den forbindelse argumenteret for, at regulering af gebyrsatser ikke er hensigtsmæssigt, idet prisen for en ydelse bør følge omkostningerne. Gebyrer for grænseoverskridende betalinger bør i stedet søges reduceret ved f.eks. at understøtte konkurrencen mellem pengeinstitutterne.

Identifikation og varetagelse af fælles nordiske interesser i EU-regi udgør et vigtigt element i det nordiske samarbejde. I det forløbne år har konsekvenserne af ophævelsen af 24-timers reglen for indførelse af spiritus og tobaksvarer indtaget en fremtrædende plads i den nordiske dialog. Drøftelserne skal ses i sammenhæng med EU-Kommissionens forslag til ændring af cirkulationsdirektivet, herunder forslaget om at privatpersoner kan få hjemtransporteret alkohol af en transportør uden at blive beskattet af varen i hjemlandet. Sammenkoblet med afskaffelsen af 24-timers reglen, kan vedtagelsen af det ændrede cirkulationsdirektiv få væsentlige følger for grænsehandelen.

I lyset af konsekvenserne for handelsmønstrene, salget af tobak og spiritus samt de mulige afledte konsekvenser for beskatningsprincipperne, besluttede de nordiske finansministre i maj 2004, at fremme en fælles-nordisk holdning til alkoholbeskatning på EU-plan. Finansministrene vil arbejde for bl.a. fælles EU-regler på afgiftsområdet, opretholdelse af princippet om forbrugslandsbeskatning samt udarbejdelsen af en egentlig EU-alkoholstrategi til fremme af folkesundheden.

Det uformelle nordiske samarbejde

Foruden det formelle nordiske samarbejde, som finder sted inden for rammerne af Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd, findes der også et uformelt nordisk samarbejde på det udenrigspolitiske, forsvarspolitiske, bistandspolitiske og udenrigshandelspolitiske område og med deltagelse af de pågældende ressortministre. Der afholdes tillige regelmæssige møder mellem de nordiske statsministre, som udgangspunkt to gange om året. Endvidere afholdes der koordinationsmøder

mellem de nordiske EU-landes statsministre forud for møderne i Det Europæiske Råd.

Udlændingeområdet er et eksempel på det uformelle samarbejde. Det nordiske samarbejde om udlændingepolitik er et uformelt samarbejde, der finder sted i den Nordiske Samrådsgruppe for Flygtningespørgsmål (NSHF) og i arbejdsgrupper under Nordisk Ministerråd, der er fora for erfarings- og informationsudveksling på aktuelle emner inden for udlændingeområdet.

De baltiske ministre med ansvar for asyl og indvandring var inviteret til at deltage i et ministermøde i juni 2004 i NSHF-regi. På mødet drøftedes blandt andet udsendelsesspørgsmål samt EU-kommissionens tre nylige meddelelser om et flerårigt arbejdsprogram på området for retlige og indre anliggender, forholdet mellem lovlige og ulovlige indvandring og om en styret indrejse i EU for personer med behov for beskyttelse og kapacitetsopbygning i nærområder.

I forlængelse af NSHF-mødet i juni 2004 koordinerede Danmark formuleringen af en fælles nordisk-baltisk holdning til Kommissionens udspil til det flerårige arbejdsprogram i forhold til asyl- og indvandringsområdet, der blev fremsendt til Kommissionen og det hollandske EU-formandskab.

Fra dansk side lægges vægt på, at der samarbejdes på områder, hvor der er fælles udfordringer, f.eks. udsendelse, og at der fortsat sker drøftelse af emner, der vil blive eller er taget under behandling i EU. Samtidig bør konkret nordisk samarbejde etableres, når det skønnes nødvendigt. F.eks. er de nordiske lande blevet enige om at arbejde mod et tættere nordisk Schengen-samarbejde omkring EU-Visuminformationssystemet (VIS), herunder anvendelse af konsulent bistand, lokalt konsulært samarbejde, vurdering af yderligere repræsentationsaftaler og gennemførelse af visumpraksis.

De nordiske lande vil fortsætte samarbejde med de baltiske lande, særlig omkring EU/Schengen-emner. De baltiske lande vil blive inviteret til næste NSHF-embedsmandsmøde i efteråret 2004.

Afsluttende bemærkninger

Der er nået mange synlige resultater i det nordiske samarbejde i det forgange år. Dette skyldes ikke mindst, at såvel Nordisk Råd som Nordisk Ministerråd har forstået at fokusere på de forhold, der har betydning for de nordiske borgere. Med vedtagelsen af "Ny Nordisk Dagsorden" har vi netop vist, at der er vilje til fornyelse i det nordiske! Vi har fra Nordisk Ministerråds side valgt at fokusere og prioritere vigtige spørgsmål som teknologisk udvikling, velfærd, det indre marked i Norden, samarbejdet med vore nabolande, og sidst, men ikke mindst miljø og bæredygtig udvikling.

Som jeg nævnte indledningsvist bør vi netop være indstillede på løbende at tilpasse det nordiske samarbejde til de forandringer, som sker omkring os. Det er vigtigt hele tiden at sikre, at det

nordiske samarbejde følger med tiden. Samarbejdet bør være dynamisk, fremadrettet og løbende tilpasse sig omgivelsernes forandringer samtidig med, at det har historien med i bagagen. Danmark overtager den 1. januar 2005 formandskabet for Nordisk Ministerråd, og det vil blive vores opgave at tage de udfordringer op som forandringerne byder os.

Som jeg ser det vil der være mange spændende udfordringer at gå i gang med.

Det nordiske samarbejde kan og bør anvendes for at gøre de nordiske lande stærkere i EU. Det gælder f.eks. forskning og innovation, hvor en spændende udvikling er i gang med det formål at skabe et nordisk forskningsrum, som kan tjene som en bro i forhold til det europæiske forskningsrum, som samtidig planlægges indenfor rammerne af EU. Og det gælder arbejdet med at fjerne grænsehindre og derved gøre Norden til en konkurrencedygtig region i Europa.

Udfordringen for det nordiske samarbejde i en globaliseret epoke med et stærkt udvidet EU er, at udvikle den indbyrdes nordiske dialog om internationale, særligt europæiske, spørgsmål stadig tættere. Et ambitiøst, men pragmatisk nordisk samarbejde på alle niveauer er derfor ønskeligt. Det gælder ikke mindst for de nordiske landes forhold til de tre baltiske lande - Estland, Letland og Litauen – og for forholdet til Nordvest-Rusland. Fra nordisk side vil mærkesager som miljø, bæredygtig udvikling, åbenhed i politik og forvaltning samt ligestilling være særlig naturlige interesseområder

Udfordringen er at presse det nordiske samarbejdes ”indre marked” yderligere frem, så det kommer i front både i bredden og dybden. Norden skal være en stærk vækstregion i Europa. Effekten skal være tilvækst i velfærd og mangfoldighed. Samtidig kan det nordiske kernesamarbejde gå endnu længere end i EU-regi og danne inspiration og ’skole’ for andre. Nedbygning af grænsebarrierer har på basis af udredningen om nordboernes rettigheder fået ny prioritet og skal fortsætte i takt med at nye barrierer opstår. Det igangværende arbejde vedrørende fjernelse af grænsehindre (den såkaldte Schlüter-proces) skal følges op i landene gennem varierende indsatser afpasset efter den enkelte sektor. På sigt kan denne proces også udvikle sig til at omfatte de baltiske lande.

Udfordringen er at fastholde og udbygge den nordiske indflydelse på det europæiske samarbejde i en periode, hvor EU udvides fra 15 til 25 medlemslande. Norden har presset på for at formidle EU-medlemskab for østeuropæiske og baltiske naboer. Når EU udvides, er nye institutionelle former og beslutningsprocesser i EU uundgåelige. På den baggrund er en aktiv nordisk konsultation med interesserede parter i relation til EU vigtig.

En regional nordisk optræden i EU er ikke ensbetydende med nordisk blokpolitik, men et budskab om, at man også agter at samarbejde ’europæisk’ så langt som muligt i hvert enkelt spørgsmål. Der bør lægges vægt på både at nærme det nordiske samarbejde til EU’s dagsorden og at tilrettelægge de praktiske kompletteringer af dagens samarbejdsstrukturer, som passer til EU-samarbejdet. Det nordiske samarbejde bliver på denne måde en forstærkning af Norden i EU.

Vestnorden er præget af særlige naturbetingelser i form af små befolkninger, store afstande, koldt klima og dominerende afhængighed af havet og dets ressourcer. Udfordringen er at imødekomme Vestnordens særlige vilkår og ønsker til nordisk samarbejde og samtidig undgå at bidrage til en marginalisering af området i forhold til det øvrige Norden.

Udfordringen vil også bestå i at sikre størst muligt udbytte (nordisk nytte) af det samlede engagement, som de nordiske landes regeringer over tid har besluttet sig for.

Alt i alt er udfordringerne for de nordiske lande og det nordiske samarbejde store i fremtiden. Redegørelsen viser, at Norden har meget at byde på, men også at vi må anstrenge sig for at følge trop med de centrale udviklingstendenser i det internationale samfund. Det er mit håb, at Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd i fællesskab kan løfte denne opgave.